

Livet er basis i den kristne oplæring

Artiklen er tidligere bragt i "Tro og Mission"

Jesus har pålagt os at oplære de døbte i troen (Matt 28,18-20). Denne kristne oplæring er grundlæggende for troens liv og vækst. Som kristne forældre ved vi også godt, hvor vigtig den er, og vi gør vort bedste for at give børnene en kristen oplæring.

Men denne oplærings basis har i vores tradition i høj grad været ordene: Forkyndelsen, undervisningen og andagterne. Jeg har selv gjort det i tilmævis – over for mine egne børn og over for børnene, jeg har haft i både kristne friskoler og kristne børneklubber. Og jeg vil gøre det fortsat: Brug mange og gode ord på at oplære børn i troen. Jeg er imidlertid kommet til den erkendelse, at ordene ikke er det basale, men toppen af pyramiden, når det gælder om at oplære i troen. Den erkendelse grunder jeg på egne erfaringer, børnepsykologi og Guds ord.

Egne erfaringer og børnepsykologi

Mine egne erfaringer som far til tre børn samt lærer og børneklubleder er, at børn aflæser mere af mit liv og fremtræden end af de mange ord, jeg bruger. Børn er eminente til at aflæse, hvad der betyder noget for den voksne. Ikke i teorien, men i praksis. Hører de mig ofte *sige*, at det vigtigste er Himlen, mens de *ser*, at min tid og opmærksomhed er rettet mod bilen, huset, fjernsynet, bøgerne eller PC-eren, så drager de den konklusion, at det sidste er det vigtigste. Jeg siger ikke, at vi ikke skal fortælle børnene, at det vigtigste er Himlen. Vi skal bare være klar over, at Himlen er ikke vigtige for os, end den er i praksis. Denne erfaring er ældgammel. Den drejer sig om, at børn lytter, ser og lærer mere af vores levede liv end af vores korrekte ord.

Børnepsykologien bekræfter dette. Den fortæller os, at især små børn sanser med kroppen. Børns sprog er kropsligt. De lærer kontakt, ved at man ser dem i øjnene. De lærer glæde ved at se vores

glæde. De lærer at tackle sorg ved at se, hvordan vi tackler den. De bliver trygge ved at blive taget i favn. De føler sig værdsat gennem en kildekamp eller en hyggelig oplæsning i sofakrogen. Børns følelser sidder udenpå. Når de er kedede af det, hænger de med skuldrene. Når de er glade, springer de. Når de har dårlig samvittighed, kikker de ned i gulvet. Små børn er ganske enkelt ikke udviklet til at forstå store mængder af ord; men de er vidåbne for det, de ser, sanser og mærker, både fysisk og psykisk. Det med ordene lærer de, som tiden går.

Oplæringen i den kristne tro sker ikke ad særlige åndelige kanaler. Den sker gennem børns normale sansesystem. Det særlige ved den kristne oplæring er, at Helligånden er på spil – ikke bare gennem vores ord, men også gennem vores liv og handlinger. Han bruger disse højest menneskelige udtryk og nærer troen hos barnet derved. Det er lige så utroligt, som at han tager vores mangelfulde ord og skaber og nærer tro derved.

Hvad sagde Jesu om oplæringen, og hvad gjorde Jesus over for børnene?

Disse iagttagelser var ikke noget stærkt argument, hvis Jesus, barnets bedste ven, var af en anden mening. Men det er han faktisk ikke. I dåbs- og oplæringsbefalingen siger Jesus: "idet I døber dem ... og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet jer" (Matt 28,19). Bemærk, at Jesus ikke siger: "idet I lærer dem alt det, som jeg har befalet jer". Dette ville lægge meget større vægt på ordene. Nej, de døbte skal ikke bare lære alt det, Jesus har befalet. De skal lære at *holde* alt det, som han har befalet. Jesus sætter det levede liv i centrum. At holde Jesu ord er for mig at se både at tilegne sig evangeliet *og* at adlyde Jesu formaninger.

Det drejer sig altså ikke om ren udenadslære eller om at kunne sige de rette ord, men om en gennemgribende indflydelse på det praktiske hverdagsliv. Dette hænger sammen med en vigtig bi-

belsk tanke, nemlig, at du ikke har lært noget, før du har gjort det. Det er en senere vestlig tænkning, der har lært os, at man har lært noget, bare fordi man kan sige det rigtige.

Så er spørgsmålet: Hvordan lærer *et barn at holde* alt det, Jesus har befalet? Det lærer et barn først og fremmest ved at leve sammen med voksne, som holder det. Børn lærer ved efterligning. Vi har alle brug for at få ordene til at støtte læringen, fx ved at vi spørger og får svar, så vi kan sætte ord på det sette, følte eller erfarede. Men det grundlæggende, som vi lærer mest af, er at deltage i det levede liv.

Jesus sagde ikke blot dette. Han *viste* det også. Når Jesus selv mødte børn, talte han ikke først og fremmest til dem. Nej, det understreges, at han tog dem i favn og lagde hænderne på dem. Han *viste* dem sin kærlighed i det sprog, som især små børn forstår: Kroppens sprog. (Matt 19,13-15, Mar10,13-16 og Luk 18,15-17).

Oplæringens pyramide

Dette fører mig frem til at præsentere en model for den kristne oplæring. Hvor vi måske har været vant til, at oplæringens basis er forkyndelse, undervisning og andagter, mener jeg altså, at vi skal vende pyramiden om, så det, jeg her kalder *deltagelse*, er det basale i oplæringen, mens undervisning og forkyndelse bliver toppen på pyramiden. Se ill. Lad mig forklare de seks ord:

A. Deltagelse. Her er der tale om, at barnet lever og færdes i miljøer og fællesskaber, hvor Guds ord og den af kulturen bestemte kristne tradition leves ud. Der er altså ikke tale om pædagogisk tilrettelagte situationer. Der er "blot" tale om alt det, som sker og dermed også læres, når børn og voksne deler livet med hinanden. Der kan fx være tale om barnets deltagelse og medleven i hverdagens valg og etiske afgørelser, hverdagens barmhjertighed, borbøn og menighedsfællesskab.

B. Indøvelse er en mere bevidst oplæringsform end deltagelse. Når vi taler om indøvelse, er barnet ikke udelukkende betragtede og modtagende, men også af den voksne motiveret og opmuntret til at deltage. Der behøver ikke være tale om pædagogisk tilrettelæggelse, men alligevel om situationer, hvor den voksne ønsker, at noget skal indøves. Der kan fx være tale om indøvelse af egen aftenbøn, korsvar i kirken, bekendelse af troen eller udenadslære.

C. Samtale. Hermed menes såvel spontane som planlagte samtaler med barnet om spørgsmål, emner og forhold, der vedrører den kristne tro og

det kristne liv. Samtalen kan enten opstå på barnets eller den voksnes foranledning. Mens indøvelsen er kendetegnet ved en stor grad af voksen-ledelse, er samtalen kendetegnet ved en stor grad af gensidighed. Det er ikke en samtale, hvis den voksne taler hele tiden. Den voksne må lære at lytte til barnet.

D. Fortælling. Der tænkes her på fortælling af bibelhistorie, hvorigennem barnet kan lære Gud at kende gennem hans handlinger i historien. Fortælling er ikke undervisning, der er kendetegnet ved omtale og samtale; men bibelfortælling kan føre til det. Fortælling er ikke forkyndelse, der er kendetegnet ved tiltale; men bibelfortælling kan danne baggrund for tiltale.

E. Undervisning. Hermed tænkes der på en tilrettelagt aktivitet med børn, for at udvikle det enkelte barns tanke-, viljes- og følelsesliv samt adfærd. Undervisning i forbindelse med kristen oplæring kan benytte sig af de metoder og hjælpemidler, som fremmer en tilegnelse af kristentro, kristenliv og bibelkundskab, idet der tages hensyn til stofets åbenbaringskarakter. Konfirmandundervisning og en kristen friskoles kristendomsundervisning er oplagte eksempler herpå. Her tænkes ikke udelukkende på undervisning med ord, men også på fx dukketeater, drama, tegning og gendigtning.

F. Forkyndelse. Der sigtes til en formidling af Guds ord, hvor formidleren stiller sig bag stoffets udfordringer og stiler det til børnene i personlig tiltale. På baggrund af forkyndelsen kan børnene gives mulighed for en bekræftende reaktion på stofets udfordringer gennem bøn, bekendelse og lovsang. Forkyndelse kan fx være en prædiken, en andagt, et vidnesbyrd eller et lovsangssamvær. Oplæringens seks hovedformer bør ikke adskilles fra hinanden. Den ene vil rumme dele af de fem andre, og ideelt set bør de alle seks virke sammen i børnenes liv. Men deltagelse er det basale.

Nogle tanker

Lad mig lufte nogle tanker på denne baggrund:

- Da jeg præsenterede denne model for nylig, var der en mor, der gav udtryk for, at det var en stor lettelse, for hun havde ikke så let ved det med at forklare den kristne tro for børnene, og hun følte derfor måske, at hun svigtede den kristne oplæring. Men ved at få vendt pyramiden på hovedet, blev det grundlæggende det, vi alle gør, nemlig lever et liv sammen med børn. – Men samtidig synes jeg nu også, det lægger et stort ansvar på os forældre, for det er især os, børnene skal leve livet sammen med. An-

svaret er dels at have tilstrækkelig tid sammen med børnene, dels ikke at sige meget mere, end vores liv kan stå inde for.

- Jeg tænker på den tradition, som er bærende i visse miljøer, nemlig at man skal have haft en omvendelsesoplevelse for at være en ret kristen. Hænger det mon sammen med, at børnene blev mødt med langt strengere krav til kristenlivet end forældrene selv kunne stå inde for, og derfor skulle børnene, når de blev unge, ud og vende en tur i verden og derefter igennem en grundig omvendelsesoplevelse – mens den, som "bare" stille og roligt var vokset ind i en moden tro gennem en oplæring baseret på deltagelse og kobling mellem ord og deltagelse, blev betragtet som lidt andenrangs?
- Den sidste tanke, jeg vil lufte, er, at der måske i virkeligheden ikke er så stor forskel på børn og voksne, hvad angår oplæringen i troen...

Tankerne om kristen oplæring er uddybet i Carsten Hjorth Pedersens bog "Pædagogik i kristent perspektiv", som er udgivet på Credo Forlag i 2002.

Bogen er på knap 300 sider

